

Samenvatting

Het belang van toetsing en examinering voor de onderwijspraktijk wordt algemeen erkend. Dit leidt tot hoge verwachtingen: toetsing moet bijvoorbeeld het onderwijsleerproces ondersteunen, onbetwistbare ijkpunten bieden binnen het onderwijsstelsel, en meebewegen met veranderingen in de onderwijspraktijk. Ondanks toenemende aandacht voor het verbeteren van de toets- en examenkwaliteit blijft er discussie en debat rondom het thema. Dit heeft geleid tot de volgende adviesvraag van het ministerie van OCW (Onderwijs, Cultuur en Wetenschap) aan de Onderwijsraad: hoe kan het gebruik van toetsing en examinering in het onderwijs worden verbeterd?

Verbeteren toetspraktijk vraagt om meer evenwicht binnen drie dimensies

De raad adviseert de rijksoverheid en de onderwijsinstellingen om toe te werken naar een evenwichtiger toets- en examenpraktijk. De raad heeft de huidige toets- en examenpraktijk in alle onderwijssectoren bestudeerd en concludeert dat deze binnen drie dimensies uit balans is. Om te beginnen is er te weinig ruimte voor formatieve toetsing door grote nadruk op beslissende toetsing. Daarnaast maakt het onderwijs overwegend gebruik van kwantitatieve toetsing, waardoor kwalitatieve toetsmethoden onvoldoende aan bod komen. Dit geldt vooral voor het primair en voortgezet onderwijs, maar ook het middelbaar beroepsonderwijs en hoger onderwijs neigen naar meer kwantitatieve toetsing. Ten slotte ligt er veel nadruk op centraal ontwikkelde toetsing en examinering, waardoor er decentraal (in de onderwijsinstellingen zelf) te weinig eigenaarschap en deskundigheid aanwezig is.

Evenwicht aanbrengen begint met een heldere visie op toetsing- en examinering

Een evenwichtige toets- en examenpraktijk vraagt zowel van de rijksoverheid als van onderwijsinstellingen een heldere visie. Vanuit deze visie en de daaruit voortvloeiende verantwoordelijkheden kunnen zowel overheid als instellingen duidelijke kaders bieden, zodat alle betrokkenen de bestaande ruimte voor toetsing en examinering beter kunnen benutten.

Overheid: bied duidelijke kaders aan de onderwijsinstellingen

De rijksoverheid dient vanuit haar stelselverantwoordelijkheid duidelijke kaders te bieden aan onderwijsinstellingen. Deze kaders vormen het tegenwicht voor de eigen toetsing van de onderwijsinstellingen en bepalen daarmee hun ruimte. De raad beschouwt om te beginnen een consistent toets- en examenbeleid als duidelijk kader: de overheid dient rolvast en standvastig te zijn in haar maatregelen. Daarnaast vindt de raad standaardisering van de eindtoetsing voor alle sectoren van belang. Gestandaardiseerde toetsing van de ijkpunten biedt basis- en middelbare scholen ruimte om hun schooleigen toetsing en examinering vorm te geven zoals dat past bij hun eigen onderwijsvisie. Maar ook voor het hoger onderwijs vindt de raad enige mate van standaardisering van eindtoetsing, bijvoorbeeld van bachelorexamens van gelijke opleidingen, het overwegen waard. Een derde kader voor de onderwijsinstellingen wordt gevormd door het toezicht, dat duidelijk maakt aan welke doelen moet worden gewerkt. Met betrekking tot toetsing en examinering ziet de raad voor alle sectoren mogelijkheden tot verbetering van het toezicht.

Als laatste kader adviseert de raad de rijksoverheid om voor primair en voortgezet onderwijs, net als voor middelbaar beroepsonderwijs en hoger onderwijs, toets- en/of examencommissies te verplichten. Daarmee kan de borging van de kwaliteit van toetsing en examinering in deze sectoren verbeterd worden en het eigenaarschap worden vergroot.

Onderwijsinstelling: neem een standpunt in op belangrijke toetsvraagstukken

Voor onderwijsinstellingen is het van belang dat toetsing in lijn wordt gebracht met onderwijsdoelen, onderwijsinhoud en onderwijsmiddelen. Deze integrale benadering van curriculum- en toetsontwikkeling ondersteunt het onderwijsleerproces optimaal en gaat versmalling van het curriculum tegen. Bij het vormgeven van deze eigen visie op toetsing en onderwijsdoelen adviseert de raad om meer ruimte te geven aan de formatieve functie van toetsing, om zo het lesgeven van leraren/docenten en het leerproces van leerlingen/studenten beter te ondersteunen. Daarnaast vindt de raad dat beter en meer gebruikgemaakt kan worden van kwalitatieve toetsmethoden. Ook adviseert de raad om de positie van de examencommissies in het hoger onderwijs nog verder te verbeteren.

Voor een evenwichtige toets- en examenpraktijk is meer toetsdeskundigheid noodzakelijk

Bovengenoemde verbeteringen in de toets- en examenpraktijk kunnen alleen gestalte krijgen als de toetsdeskundigheid in het onderwijs groter wordt. Om dit te realiseren adviseert de raad de rijksoverheid en de beroepsverenigingen om toetsing meer en beter aandacht te geven in de beroepsstandaarden van verschillende groepen onderwijsprofessionals. Hiertoe dienen betere bekwaamheidseisen en richtlijnen op het gebied van toetsing te worden geformuleerd voor leraren en docenten. Deze zijn momenteel onvolledig en weinig concreet, behalve voor het hoger beroepsonderwijs. De daar gehanteerde basis- en seniorkwalificatie examinering zouden als voorbeeld kunnen dienen voor andere sectoren. Ook voor andere groepen onderwijsprofessionals, zoals schoolleiders en lerarenopleiders, dienen standaarden met betrekking tot toetsdeskundigheid te worden geformuleerd. Daarnaast beveelt de raad aan om meer, maar ook gericht aandacht te geven aan toetsing in lerarenopleidingen en professionaliseringstrajecten. Hierdoor kunnen veel misverstanden over toetsing en examinering worden weggenomen. Als laatste brengt de raad het delen van kennis onder de aandacht. Ook voor leerlingen en studenten en hun ouders is het nuttig om meer inzicht te hebben in het brede belang van toetsing.